

SLOVENSKI PRAVNIK

Leto XLV.

Ljubljana, 1931.

Št. 1.—2.

Mladinsko sodstvo.*

Dr. Ivan Jančič.

Naša zakonodaja si je tudi v mladinskem sodstvu usvojila bogate izkušnje drugih držav, zlasti Amerike in Anglije, pa tudi Francije in Nemčije ter jih uzakonila v kazenskem zakoniku za kraljevino Jugoslavijo z dne 27. januarja 1929. Za sedaj ne bom razpravljaj, ali bi ne bilo umestneje zakoniti v posebnem zakonu vso materijo, ki se tiče mladinskega sodstva v materialnem in formalnem oziru.

Temeljne misli vseh drugih in naših mladinskih zakonov so: mladine ne kaznovati, marveč jo vzgojiti in, če je že pokvarjena, jo poboljšati v zadevnih državnih in zasebnih zavodih in s pomočjo poštenih družin. Zato streme moderni zakoni o mladinskem sodstvu za tem, da po možnosti odpravijo kazni. V tem pogledu gre naša zakonodaja dlje kot zakonodaja drugih držav.

Cilji moderne mladinske zakonodaje so torej povsem realistični, namreč da je mladino vzgojiti za dobre člane človeške družbe in tako preprečiti ali vsaj, kolikor se da, omejiti zločinstvenost. Ne smemo misliti, da so le idealni nagibi vodili države, da so ustanovile razne zavode, v katerih vzgajajo mladino, jo poučujejo v raznih obrtih in že pokvarjeno poboljšujejo. Praktični Američani, ki so nam prednjačili v mladinskem sodstvu, so izračunali, da jih stane vzdrževanje zavodov za vzgajanje in poboljševanje mladine mnogo manj kot vzdrževanje kaznilnic. V kratkem so zaslovele ameriške mladinske institucije, njihovi uspehi in odlične sposobnosti njihovih mladinskih sodnikov po vsem svetu. Počasi so jih pričele posnemati druge države in drugi kontinenti.

Ta načela se razodevajo na zunaj v tem, da se v mladinskem sodstvu beseda »kazen« in vsaka sestavljenka te besede perhorescira. Zakonodajca ne imenuje v postopanju zoper mlajše maloletnike besede »kazen«; odredbe in naredbesede oblastev pa izrečno prepovedujejo rabiti to besedo.

* Predavanje v društvu »Pravniku« v Ljubljani dne 12. marca 1930.

Dosledno tem načelom nimajo morda uvedeno postopanje in storjeni ukrepi zoper mlajše maloletnike za te nobenih posledic, kajti zakon določa v § 29, da z «odredbami», ukrenjenimi zoper mlajše maloletnike, niso združene nikakršne druge pravne posledice. Mlajši maloletnik, zoper katerega so bile ukrenjene te odredbe, se smatra za neoporečenega. Namen te določbe je, omogočiti in olajšati mlajšemu maloletniku življenje, da mu ukrenjene odredbe ne škodujejo in da ga ne ovirajo, ko izvršuje svoj poklic.

Po teh uvodnih pripombah k določbam našega kazenskega zakona o mladinskem sodstvu, hočem v nadaljnjem podatki nekaj misli, kako je uporabljati določbe kazenskega zakona in kazenskega postopka o mladinskem sodstvu. Besedila zakonitih določb o mladinskem sodstvu ne bom navajal na tem mestu, ker smatram, da pozna vsak pravnik zakon.

Gradivo sem zbral v strokovni inozemski literaturi, zlasti švicarski, ameriški in nemški ter deloma na podlagi prakse zagrebškega sodišča za mlajše maloletnike.

Znano je, da so določbe kazenskega zakona in kazenskega postopka, ki se nanašajo na postopanje z mlajšimi maloletniki, dobesedno prevzete po zakonu »o kažnjavanju i zaščitivanju mladeži«, ki velja v Hrvatski in Slavoniji od 23. junija 1922. Ta zakon pa je sestavljen po istoimenski naredbi bana Hrvatske, Slavonije in Dalmacije od 14. decembra 1918.

Čeprav imajo Hrvatje mladinsko sodstvo v moderni obliki že nad 11 let, ni druge literature o tem predmetu, ko štirje članki dr. Vladimira Jovana v zagrebškem »Jutarnjem listu« iz leta 1929.

Ugotoviti pa sem mogel, da vsebuje naš kazenski zakon in kazenski postopnik o mladinskem sodstvu v bistvu take določbe, kakor jih imajo zakoni naših sosedov in zakoni zapadnih držav o mladinskem sodstvu, tako da se moremo upravičeno opirati na tolmačenje inozemskih zakonov in na izkustva inozemske prakse.

Otroci (deca).

Glede otrok (dece), ki izvrše kaznivo dejanje, ni veliko reči. Povsem se ne bo dala izvesti prepoved 1. odstavka § 26 k. z., da otroka, ki stori dejanje, za katero predpisuje kazenski zakon kazen, ni »preganjati«, ako razumemo pod besedo »preganjati« vsak ukrep, ki ga podvzame obtožitelj ali sodišče. Zlasti se bo to zgodilo, če v prijavih ne bo natančno navedena starost prijavljenega, ali je navedena napačno, n. pr. da je navedena preko 14 let, dasi storilec

še ni star preko 14 let. V obeh teh primerih bo moral obtožitelj odnosno sodišče predlagati poizvedbe.

Važno je, da postopa zoper otroke varstveno sodišče, ne sodnik za mlajše maloletnike ali redno sodišče. Varstveni sodnik ukrene, da se izroči otrok, ki stori dejanje, za katero predpisuje kazenski zakon kazen, roditeljem ali šolskemu oblastvu, da ga kaznujejo, da skrbе zanj in da ga nadzirajo, ali pa odredi, da se izroči tak otrok v zavod za vzgajanje ali primerni rodbini, vse to v primeru, če ugotovi, da je otrok zanemarjen ali moralno pokvarjen.

Mlajši maloletniki.

V § 27 k. z. imamo določbe za mlajše maloletnike, ki niso mogli pojmovati narave in pomena svojega dejanja ali ravnati po tem pojmovanju. S takimi mlajšimi maloletniki je postopati kakor z otroki, z edino izjemo, da je možno pridržati take mlajše maloletnike v zavodu za vzgajanje do dovršenega 21. leta. V obeh primerih določa zakonodajec kaznovanje (otroka ali še ne zrelega maloletnika) po roditeljih ali varuhih ali šolskem oblastvu.

„Kaznovanje“ otroka ali mlajšega maloletnika.

V zakonu ni rečeno, kako naj se izvrši tako »kaznovanje«. Tudi ne predpisuje zakon nobene kontrole o tem, dali bodo roditelji, varuhi itd. v resnici kaznovali otroke. Po mojem mnenju bo naloga zaupnika skrbeti, da bodo po varstvenem sodišču ali po sodišču za mlajše maloletnike odrejene kazni tudi izvršene.

Baviti se moramo z vprašanjem, ali je dopustno izvršiti »kaznovanje« tudi s šibo. Naš zakon nima o tem, kakor že rečeno, nobenih določb. Motivov k zakonu ni dobiti. Na Angleškem je bilo do leta 1929. dovoljeno, kaznovati otroke s šibo in sicer tako, da je dobil otrok do 12. leta 6 udarcev, otrok nad 12 let pa 12 udarcev z brezovko. Leta 1929. so Angleži odpravili šibanje.

Dr. Kadečka tolmači v svojem komentarju § 12 a zakona o mladinskem sodstvu tako, da je poleg kaznovanja, ki utegne biti opomin, pouk, dajanje dobrega vzgleda ali zaprtje, dopuščeno kaznovanje tudi s šibo.

Bivši zagrebški državni pravdnik za mlajše maloletnike je naziranja, da šibanje ni dopustno.

Ako bi se n. pr. pridružili mnenju, da je dopustno kaznovanje s šibo, moramo vendar razmotrivati, ali bi ne prišla ta kazen prepozno in ali niso te kazni že izvršili roditelji ali varuhi ali osebe, ki skrbе za mlajšega maloletnika. V tem primeru ne bo nihče odredil kaznovanja s šibo, ker bi bilo dvakratno kaznovanje krivično, pa tudi sicer bi bilo pomišleka vredno, ali ni strahovanje s šibo, ki ga odredi sodišče,

že prepozno. Otrok ali mlajši maloletnik povprečno hitro pozabi na storjeno dejanje, končno pa pozabijo dejanje tudi prizadeti, tako da si ne žele novega razburjenja in neprilik. Po vsem tem pridemo do zaključka, da naj oblastva ne odrezajo kaznovanja s šibo.

Ukor.

Mlajšim maloletnikom, ki so toliko zreli, da so mogli pojmovati naravo in pomen svojega dejanja ter po tem pojmovanju ravnati, je po § 28 k. z. izreči u k o r, če je kaznivo dejanje bolj neznatne narave in če je nastalo iz očitvidne nepremišljenosti ali lahkomiselnosti.

V vsakem primeru, naj gre za prestopke ali zločinstvo, je po §§ 439, 441 in 442 k. p. ukreniti potrebne poizvedbe. Vsak uvideven sodnik bo že tekom poizvedb poučil mlajšega maloletnika, da njegovo dejanje ni dopustno po zakonih, verskih naukih in družabnem redu in ga bo posvaril, z drugimi besedami, izrekel mu bo ukor že tekom poizvedb. Ta ukor bo nedvomno učinkovitejši kot ukor, ki ga bo dal sodnik na naroku po § 443 ali na ustni razpravi po § 446 k. p. v svečani obliki, ker uči izkušnja, da celo odrasli ljudje često ne razumejo vsebine sodbe, tem manj bo razumel po men in bistvo ukora mlajši maloletnik, ki je recimo — komaj prekoračil 14. leto.

Vzgojna odredba ukora se mi zato ne zdi posrečena. Zdi pa se mi umestno, ko že imamo to odredbo, da bi se sodnik za mlajše maloletnike in državni tožilec v takih primerih sporazumela tako, da bi dal sodnik mlajšemu maloletniku razmeram prikladen ukor že med poizvedbami in bi to dejstvo ugotovil v spisih, nakar bi državni tožilec za mlajše maloletnike izjavil, da ne vidi osnove za nadaljevanje postopanja iz razloga, ker je dejanje neznatne narave. Državni tožilec za mlajše maloletnike bi torej uporabil per analogiam 3. odstavek § 442 k. p., po katerem se sme tako izjaviti, če je kaznivo dejanje tako neznatno, da ni pregon zaradi tega dejanja ne v korist javnosti, ne v korist prihodnjemu vedenju in moralnemu razvoju mlajšega maloletnika. Postopanje državnega tožilca formalno sicer ne bi bilo povsem v skladu z navedeno zakonito določbo, toda ker ni nikjer določeno, kako je tolmačiti besedo »neznatnost dejanja« in ker bi se na predlagani način tolmačila zakonita določba v prid storilcev in ker gre končno za dobrobit mlajšega maloletnika, ni tehtnih razlogov proti predlaganemu načinu postopanja. K vsem tem razlogom je še poudariti vzgojni moment, da je namreč tem boljše za mlajšega maloletnik, čim manjkrat pride na sodišče.

Odpust na preskušnjo.

V 3. odstavku § 28 k. z. normirani odpust na preskušnjo za dobo enega leta, če je nastalo kaznivo dejanje iz očitne nepremišljenosti ali lahkomišelnosti, a je težje narave, je nedvomno najboljše vzgojno sredstvo. Ta odredba je ameriškega izvora in se imenuje »ameriški ali probacijski sistem pogojne obsodbe« (dr. Šilovič: Pravni pregled).

Pomen te odredbe se razvidi iz § 449 k. p. Mlajši maloletnik se mora namreč vesti za časa preskušnje tako, kakor se vede dobro vzgojen in dober maloletnik. Tak maloletnik, ki je na preskušnji, ne sme storiti nele nobenega kaznivega dejanja težje narave, se marveč tudi ne sme vdati pijančevanju, nemoralnemu ali vlačugarskemu življenju. Zaupnik mora obvestiti sodnika za mlajše maloletnike tudi, če ugotovi, da kaže mlajši maloletnik znake malovrednosti, ali če prekrši odrejeni nadzor ali odrejeno skrb, ali če stori povsem neznatno kaznivo dejanje. Na osnovi teh činjenic utegne ukreniti sodnik kakšno od odredb, naštetih v točki 1 do 5 § 449 k. p.

Oddaja inozemca v zavode.

O odredbah za oddajo mlajših maloletnikov v zavod za vzgajanje ali poboljševanje ni navesti kaj posebnega, pač pa je v tej zvezi še razpravljati primer, kako je postopati z mlajšimi maloletniki, inozemci. Spričo jasne določbe § 3 k. z., da je za vsakogar, ki stori v kraljevini Jugoslaviji kaznivo dejanje, uporabiti ta zakon, ne moremo dvomiti, da moramo enako, kakor zoper našega državljana, postopati tudi zoper inozemca, čeprav se nekam malo čudno zdi, da naj bi mi vzgajali ali poboljševali inozemca in imeli z njim stroške, ko bomo uporabili zoper njega očuvalno odredbo po § 57 k. z. in ga bomo izgnali iz naše države.

Vsak dvom o tem vprašanju razprši drugi odstavek § 67 uredbe o izvrševanju očuvalnih odredb z dne 13. januarja 1930 (Službene novine od 23. januarja 1930, št. 17/VI, Ur. l. od 6. februarja 1930 št. 123), ki predpisuje, da mora sodišče v primerih, če prestaja obsojeni inozemec kazen na prostosti, ali je bil po odločbi oblasti oddan v kakšen zavod, obvestiti pristojno upravno oblastvo, kje je inozemec, kdaj kazen začne in kdaj konča, odnosno kdaj bo obsojenec izpuščen iz z a v o d a.

§ 438 odst. 4 k. p.

Pomisleke bi utegnil povzročiti tudi primer, kaj je storiti, ako zaznamo za kaznivo delo mlajšega maloletnika šele, ko je že polnoleten, a dejanje še ni zastarano, ker je po zadnjem odstavku § 438 k. p. uporabljati tudi v tem primeru

sredstva, določena za mlajše maloletnike, izvzemši vzgajanje. V mislih imam težja kazniva dejanja, druga bodo itak po večini zastarana. V takih primerih more odrediti sodnik oddajo tudi že polnoletnega storilca v zavod za poboljševanje ali izreči odpust na preskušnjo ali mu dati ukor.

§ 28 zadnji odst. k. z. § 452 in odst. 3 k. p.

Končno je treba še opozoriti, da si zadnji odstavek § 28 k. z. in 3. odstavek § 452 k. p. nasprotujeta. Po § 28 k. z. je treba mlajšega maloletnika kaznovati ob tu navedenih pogojih samo za zločinstva, zaradi drugega kaznivega dejanja (prestopkov), storjenega med vzgajanjem ali poboljševanjem, ga je kaznovati disciplinsko. Določba § 452/3 pa se glasi: »če stori mlajši maloletnik, ki je dovršil 15 let, v zavodu ali zunaj zavoda zločinstvo, je postopati po § 451, 5. odst. k. p. Po tem predpisu je postopati, če stori tudi lažje kaznivo dejanje«. Peti odstavek § 451 k. p. ima sicer tudi še določbo, da je postopati zoper mlajšega maloletnika, dokler je v zavodu, zaradi drugih kaznivih dejanj, disciplinsko. Toda naglas leži na besedi »t e m«, to je po predpisu, da je kaznovati mlajšega maloletnika kakor starejšega maloletnika. Kljub temu se bomo držali določbe § 28 k. z. glede na § 1 kaz. zak., da namreč ne sme biti nihče kaznovan zaradi dejanja, za katero ni predpisal z a k o n, preden je bilo storjeno, da bo in kako bo kaznovan oni, ki ga stori. Ker torej § 28 k. z. ne določa kazni v smislu kazenskega zakona za mlajše maloletnike, ako store prestopke v zavodu za vzgajanje ali poboljševanje ali izven zavoda, ni mogoče kaznovati mlajšega maloletnika za prestopke po kazenskem zakonu.

Sodišča za mlajše maloletnike.

Temelj mladinskega sodstva so samostojna mladinska sodišča. Zahteva po samostojnih mladinskih sodiščih je prav tako važna, kakor zahteva po zakonitih določbah za maloletnike. Samo pol dela bi opravili, ako ne bi ustvarili mladinskih sodišč.

Ta trditev ni zgolj teoretična. Že praksa več ko desetih let v drugih državah, zlasti v Združenih državah Severne Amerike, uči, da so vprav samostojna mladinska sodišča dosegla velike uspehe v vzgoji maloletnikov, uspehe, s katerimi se lahko ponaša ta država pred vsem svetom.

Naš novi kazenski zakon in kazenski postopnik sta izvzela mlajše maloletnike iz materialnih in formalnih določb kazenskih zakonov, izločila sta jih popolnoma od starejših oseb in jih postavila izven kriminalnega postopanja, razen edine izjeme, to je kaznivih dejanj, ki spadajo po zakonu o dr-

žavnem sodišču za zaščito države (z dne 31. decembra 1929 Sl. nov. z dne 31. decembra 1929 št. 307/CXXXI, Ur. l. banske uprave dravske banovine z dne 11. januarja 1930, št. 68) v pristojnost sodišča za zaščito države.*

Iz tega razloga zakon ne določa za mlajše maloletnike kazni, razen v primeru, če stori mlajši maloletnik po dovršenem 15. letu v zavodu za vzgajanje ali v zavodu za popboljševanje ali izven zavoda, toda dokler traja vzgajanje ali popboljševanje, zločinstvo in če spozna sodišče takega maloletnika za toliko zrelega, da je mogel pojmovati naravo in pomen svojega dejanja in ravnati po tem pojmovanju. Zakon določa za mlajše maloletnike samo vzgojne in popboljševalne ukrepe, ker je namen zakona vzgojiti in popboljšati maloletnike, ne jih kaznovati.

Sodnik poedinec.

Dosledno tem načelom določajo naši zakoni, da sodi mlajše maloletnike sodnik-poedinec, ne glede na to, kakšno je kaznivo dejanje, ki ga je storil maloletnik. Ker se vrše ustne razprave in naroki nejavno, to je brez pristopa občinstva, izgube te razprave in naroki zoper mlajše maloletnike značaj kazenskih razprav. Sodnik in maloletnik si ne stojita nasproti kakor kazenski sodnik in obtoženec; veže jih vez zaupanja. Povprečno lahko trdimo, da bo maloletnik zaupal sodniku poedincu v nejavni razpravi mnogo bolj svojo notranjost in svoje nazore o življenju ko senatu 3 ali 5 sodnikov, ker ve, da ne bo nikdo zvedel za njegovo priznanje, ker ni občinstva na razpravi.

Izključitev javnosti.

Izključitev javnosti v postopanju zoper mlajše maloletnike pa ima tudi negativen vzgojni pomen. Mlajši maloletnik ni junak razprave in vseobčnega zanimanja občinstva; o njem se ne sme pisati in nikoli ne sme biti imenovano njegovo ime v časnikih v zvezi s postopanjem zoper njega pred sodiščem. Zanimivi so motivi, iz katerih so utesnili v Avstriji pristojnost porote v postopanju zoper mlajše maloletnike (§ 21 avstr. zak. o mladinskem sodstvu). Motivi navajajo, da je postopanje pred poroto po svoji teatraličnosti in privlačnosti na občinstvo prav posebno prikrojeno tako, da vzbujajo v mlajšem maloletniku vtis, da je junak zelo za-

* V konkretnem primeru sem opozoril državnega tožilca pri državnem sodišču za zaščito države na pomisleke, ki govore zoper pristojnost državnega sodišča za zaščito države glede mlajših maloletnikov. Državni tožilec pri sodišču za zaščito države je odločil definitivno, torej dal s tem vedeti, da zahteva zase pristojnost tudi glede mlajših maloletnikov, ki so zagrešili v citiranem zakonu navedeno kaznivo dejanje.

nimivih dogodkov. Prav taki vtisi in dojmi pa zamorijo do-
cela kes in uvidevnost, da je storjeno dejanje nedopustno.
Tako postopanje torej nasprotuje vzgojnim namenom in zato
ni sposobno za mlajše maloletnike.

Sodnik poedinec je zato neprecenljiva prednost v po-
stopanju zoper mlajše maloletnike napram zbornim sodi-
ščem, kajti samo v primerih, ako odkrije mlajši maloletnik
svojo dušo sodniku, more sodnik spoznati pojmovanje malo-
letnika in samo v takem primeru more ukreniti prave od-
redbe za maloletnikovo bodočnost.

Sodnik za mlajše maloletnike.

Toda vsak bistroumen sodnik še ni dober sodnik za
mlajše maloletnike. Sodnik za mlajše maloletnike mora biti
predvsem dober psiholog; ukvarjati se je moral praktično
z vzgojo otrok; biti mora zato pedagog in mora biti zlasti
potrpežljiv. Le če bo imel bogate življenske izkušnje, če
bo mil in strog na pravem mestu, da ne bodo maloletniki
izrabljali njegove dobrohotnosti, neizkušenosti in nepozna-
nja mladine, bo mogel ugodno vplivati na mladino. Pojmo-
vanje mladine in njeni interesi so popolnoma drugačni ko
interesi in naziranja odraslih. Odrasli utegnejo zato imeti
samo razumevanje za težnje mladine, nikdar pa ne morejo
doseči soglašanja z nazori in s hotenjem mladine. Sodnik
naj ne bo zato ne premlad, ne prestar.

Naš kazenski postopnik določa v § 436, da naj se vzame
sodnik za mlajše maloletnike »izmed bolj izkušenih sodni-
kov«. Avstrijski zakon o mladinskem sodstvu (§ 27) pa pred-
videva, da morejo biti sodniki za mlajše maloletnike samo
tisti, ki se odlikujejo po svojem pedagoškem razumevanju.
Taki sodniki naj bi poprej že opravljali tudi posle varstve-
nih in skrbstvenih sodnikov in kolikor moči se znanstveno
bavili s psihologijo, psihiatrijo ali pedagogiko. V tem smi-
slu se glasi tudi nemški zakon o mladinskem sodstvu.

O Američanih, Angležih in Francozih je znano, da iz-
birajo mladinske sodnike s posebno vestnostjo. Američan
Ben B. Lindsey, mladinski sodnik Združenih držav Severne
Amerike, je po svojih spisih in po svojem delovanju znan
po vsem kulturnem svetu. Čeprav naš zakon nima tako
podrobnih določb o izberi mladinskih sodnikov kakor drugi
zakoni, ni to nobena ovira, da ne bi apelacijsko sodišče
imenovalo svojih najsposobnejših sodnikov za mladinske
sodnike.

Pri tem ni gledati toliko na pravno kvalifikacijo, marveč
je upoštevati gori navedene lastnosti in pogoje, ki jih mora
imeti in izpolniti mladinski sodnik.

Dva primera iz prakse hočem navesti, ki naj pokažeta, kako lahko zabrede sodnik za mlajše maloletnike na napačna pota.

V spisu sem našel v zapisniku z mlajšim maloletnikom tole »priznanje«, ki ga podajam doslovno: »Priznavam, da sem toliko zrela, da sem mogla pojmovati naravo in pomen svojega dejanja ter po tem pojmovanju ravnati in se zavedala tudi posledic svojega dejanja.«

Naš postopek (§ 441) nalaga sodniku, da ugotovi in poizve, česar je treba za oceno individualnosti mlajšega maloletnika in stopnje duševne in moralne zrelosti. Zaslišati mora zato po potrebi roditelje ali zakonitega zastopnika, duhovnika, učitelja, gospodarja in zdravnika mlajšega maloletnika, nadalje skrbstvena in administrativna oblastva, družbe in zavode, ki so imeli posla s tem maloletnikom.

Zakon zahteva torej mnogo več ko kratko maloletnikovo priznanje, da je »zrel«. Saj nima presoditi maloletnik, če je zrel ali ne, to presodi marveč sodnik. Če pa ima sodnik, ko je izvršil vse v prejšnjem odstavku naštetih poizvedbe, še pomisleke, ali je mlajši maloletnik zrel, mora zaslišati o tem zdravnika-psihiatra in more pritegniti k zaslišanju že z vsega početka izkušenega pedagoga, da se »nedvomno ugotovi«, ali je mlajši maloletnik zrel pojmiti naravo in pomen svojega dejanja in ravnati po tem pojmovanju (§ 442/2 kaz. post.).

Drugi primer: Sodnik za mlajše mladoletnike je ugotovil, da se je že skoraj 17-letna maloletnica od »sramu razjokala«, ko jo je pričel izpraševati o izvršeni tatvini ogrlice in iz tega razloga sploh ni pribavil osebnih podatkov maloletnice. Imel sem pomisleke zoper te solze. Dal sem poizvedbe dopolniti in dognal, da je bila ta maloletnica 25. oktobra 1929 obsojena zaradi hudodelstva tatvine. Dva dni po sodbi, torej 27. oktobra 1929 je izvršila zopet tatvino in ko je prestala drugo kazen 30. novembra 1929, je 13 dni nato izvršila tatvino ogrlice in zaradi te tatvine prišla pred mladinskega sodnika. Šolsko vodstvo in občina sta poročali, da ima dekle dobro vzgojo, da je duševno dobro razvita, zelo nadarjena, »a ni nagnjena k dobremu«. Na podlagi teh ugotovitev ne bo nihče več verjel, da se je bistroumna dekle jokalo skesano od »sramu«. Bistroumna maloletnica je prehitro spoznala dobrohotnega mladega sodnika, izrabila je njegovo dobrohotnost in skušala s svojimi solzami doseči, da ji popolnoma spregleda njeno tretjo tatvino.

Sodnik naj bi torej, preden zasliši maloletnike, povprašal skrbstvena, šolska in administrativna oblastva o zrelosti, prejšnjem življenju in drugih razmerah maloletnikov, da ve vsaj približno, s kom ima opraviti. Jasno pa je, da si

sodnik ne sme napraviti predsodkov na osnovi pribavljenih podatkov.

Samostojna mladinska sodišča.

Vsem navedenim zahtevam pa morejo biti kos le sodniki, ki se bavijo izključno ali vsaj po večini z mladinskim sodstvom. Naša zahteva naj bo torej, da se ustanove samostojna sodišča za mlajše maloletnike, kjerkoli je to količkaj mogoče. Sodnik za mlajše maloletnike na sedežu okrožnega sodišča naj bo pristojen za prestopke in zločinstva mlajših maloletnikov in ne samo za zločinstva. Tudi naj se sodnikom za mlajše maloletnike v smislu zadnjega odstavka § 446 k. p. poverijo posli skrbstvenega oblastva za osebe, zoper katere postopajo zbog kaznivega dejanja. Pomen te zahteve bom še posebej omenil v poglavju o povračilu stroškov postopanja.

Na Hrvaškem postopajo sodniki za mlajše maloletnike tako, čeprav v zakonu ni striktno določbe. V drugih državah pa je tako postopanje vprav predpisano. V Nemčiji n. pr. poznajo v tem pogledu dva sistema: takozvani frankfurtski sistem, ki je v tem, da ima kazenski sodnik tudi posle skrbstvenega oblastva, in kölnski sistem, ki določa obratno, da je namreč skrbstveni sodnik obenem sodnik za mlajše maloletnike v primerih kazenskega postopanja.

Pravkar navedena zahteva, da naj bo sodnik za mlajše maloletnike vsaj na okrožnem sodišču pristojen za zločinstva in prestopke, je utemeljena iz tehle praktičnih razlogov.

Zgodi se, da prijavljeno dejanje v resnici ni bilo zločinstvo, marveč samo prestopok, ali da se uvedeno postopanje zaradi zločinstva ustavi in da preostane samo prestopok ali niti ta ne, pač pa je ugotovljeno, da je mlajši maloletnik zanemarjen in moralno pokvarjen tako, da je treba ukreniti zoper njega vzgojne mere. V tem primeru ni dvoma, da je treba po zakonitih predpisih odstopiti spise sodniku za mlajše maloletnike na sreskem sodišču. Ta ne pozna mlajšega maloletnika, ker ga ni zasliševal, in morda ne hode pogodil prave odredbe. vrhtega pa izgubi sodnik na sreskem sodišču mnogo časa s študijem spisov.

Sodnik za mlajše maloletnike in njegovo postopanje.

Poudariti je treba takoj, da je delo sodnika za mlajše maloletnike upravno pedagoško in ne juridično. Sodnik naj bo svetovalec, učitelj in prijatelj mlajšega maloletnika, ki mu naj nadomesti in spopolni to, kar je zamudila domača vzgoja in česar šola ni mogla storiti, n. pr. zato ne, ker mlajši maloletnik ni prihajal redno v šolo. Zato bo moral sodnik istočasno, ko bo postopal zoper mlajšega malolet-

nika, vplivati tudi na starše, kako naj vzgajajo in nadzirajo otroka ali mlajšega maloletnika in kako naj zanj skrbijo. To nalogo bo sodnik v pretežni večini primerov utegnil prepustiti zaupniku, ako bo zaupnik res zanesljiva oseba, ki se je povrh še bavila z vzgojo otrok in z oskrbovanjem sirot, ki je torej pedagog, ki pa mora biti tudi še nekoliko kriminalist, ki ima čas in zlasti veselje se ukvarjati z mladino in z njenimi roditelji. Dobro bi zato bilo, da bi ministrstvo pravde, kakor ima v mislih kazenski postopek v § 450, nagradilo zaupnike za njihovo delo. Ta denar bi bil zelo dobro naložen, ker bi v mnogih primerih obvaroval državo stroškov, ki jih ima z izvršitvijo kazni in z vzgajanjem in poboljševanjem v zavodih za vzgajanje in poboljševanje.*

Izkušnja drugih držav je pokazala, da spada tudi vprašanje zaupnikov k temelju mladinskega sodstva, na katerih sloni in s katerimi pade mladinsko skrbstvo.

Ločitev mlajših maloletnikov od odraslih.

Načelo sodnika za mlajše maloletnike mora biti, da popolnoma loči mlajše maloletnike od odraslih oseb. To načelo je izraženo n. pr. v §§ 434 in 435 k. p. V § 435 je določeno, da tudi pri sreskih sodiščih, ki imajo izkušene sodnike in pa prostore, prikladne za ločeno postopanje zoper mlajše maloletnike... lahko ustanovi minister pravde z uredbo poseben oddelek »kot sodišče za mlajše maloletnike«.

Po § 438 odst. 2 k. p. je treba paziti, da ne prihajajo mlajši maloletniki v dotiko z odraslimi obdolženci, zlasti takrat, kadar se pokaže že med poizvedbami, da je nujno treba omejiti prostost mlajših maloletnikov, a ni možnosti, da bi se spravili mlajši maloletniki med postopanjem v zasebni ali državni zavod ali k primerni rodbini. Najbolje bi seveda bilo, da bi se vršilo postopanje zoper mlajše maloletnike v popolnoma ločenem posloplju, da mlajši maloletniki sploh ne bi prišli na hodnikih ali v čakalnicah v dotiko z odraslimi. V Kölnu v Nemčiji obdrži n. pr. društvo »Innere Mission« do razprave tiste izmed mlajših maloletnikov, ki so storili kaznivo dejanje, za katero predpisuje kazenski zakon kazen, in ki so bili izročeni temu zavodu.

Namenu, ločiti mlajše maloletnike od odraslih, služi tudi določba § 17 k. p., da je za postopanje pristojno sodišče tistega območja, kjer obdolženec stalno živi ali začasno biva, ali kjer je bil prijet, ali ono sodišče, pred katero se prijete

* Prav to zahtevo zagovarja naš odlični znanstvenik g. univerzitetni profesor Maklecev v svojem spisu »Država in družba v borbi zoper zločinstvenost mladine« v 10. številki revije »Naša doba«.

obdolženec privede. Ta določba omogoča sodnikom za mlajše maloletnike, da ne bodo premeščevali maloletnikov iz enega kraja v drugega, kakor zločince.

Preiskovalni zapor.

V postopanju zoper mlajše maloletnike je treba tudi rešiti vprašanje, če je načelno dopustno, ukreniti zoper mlajšega maloletnika preiskovalni zapor.

Kazenski postopek ne razpravlja o tem izrečno. Proti ukrenitvi preiskovalnega zapora je ta tehten pomislek, da načelno ni dopustno izreči zoper mlajšega maloletnika, tudi za najtežje kaznivo dejanje ne, kazni zapora ali robije, še manj bo torej dopusten preiskovalni zapor, ko še niti ni ugotovljena krivda.

V drugem odstavku § 438 k. p. imamo določbo, da je zlasti takrat treba paziti, da ne pridejo mlajši maloletniki v dotiko z odraslimi obdolženci, kadar se pokaže že med poizvedbami, da je nujno treba omejiti prostost mlajših maloletnikov, a ni možnosti, da bi se spravili mlajši maloletniki med postopanjem v zasebni ali državni zavod ali k primerni rodbini in se to tudi ne more nadomestiti z drugim ukrepom, niti s pomočjo društva za zaščito maloletnikov. Še določneje govori zakonodajec v 4. odstavku § 441 k. p., namreč, da sme ukreniti sodnik tudi med postopanjem prikladne začasne odredbe za skrb, za zaščito in za oddajo mlajšega maloletnika, kakor tudi za ločeno čuvanje v primerni rodbini, če misli, da bi bilo nevarno, pustiti ga v dotedanji okolici. Končno imamo še občno določbo § 437 k. p., da je treba uporabiti tudi druge predpise tega zakona, kolikor ni odrejeno v oddelku glede postopanja sodišč zoper mlajše maloletnike kaj drugega.

V zakonodaji drugih držav je po večini rešeno to vprašanje tako, da naj se koncem koncev ukrene preiskovalni zapor tudi zoper mlajšega maloletnika. V § 36 avstr. zak. o mladinskem sodstvu je rečeno, da je dopustno ukreniti zavarovalni in preiskovalni zapor zoper mlajše maloletnike, če ni mogoče doseči isti uspeh z drugimi ukrepi, n. pr. z oddajo mlajših maloletnikov v zavod ali k primerni rodbini.

Na podlagi navedenih določb §§ 438/3, 441/4 in 437. k. pr. moramo zaključiti, da preiskovalni zapor ni dopusten, pač pa sme sodnik za mlajše maloletnike ukreniti med postopanjem prikladne začasne odredbe, kakor ločeno čuvanje v državnem ali zasebnem zavodu ali v primerni rodbini. Dokler pa teh zavodov nimamo, ne bo mogoče kakor odrediti ločeno čuvanje mlajšega maloletnika v posebnem oddelku jetnišnice. Dvome pa, ki se morda pojavijo spričo

nejasnosti zakonskih določb zoper ločeno čuvanje mlajših maloletnikov v prostorih jetnišnice, razprši praksa, kakor nam jo nudi življenje. Skoraj 17 let stari mlajši maloletnik, avstrijski državljan, je po zrelem preudarku usmrtil svojega sorodnika in ga oropal. Že pred dejanjem si je pripravil vse za pobeg. Naključno je bil zasačen in izročen sodišču. Če bi ga bili izpustili zato, ker bi menili, da ga ni dopustno pridržati v posebnem oddelku jetnišnice, bi storilec gotovo pobegnil. Zato je bilo treba odrediti zoper njega ločeno čuvanje v prostorih jetnišnice.

Nedvomno je, da ne bomo uporabljali jetnišnic za ukrenitev ločenega čuvanja mlajših maloletnikov, ko bomo imeli zavode, kamor bo moči spraviti mlajše maloletnike po storjenem dejanju in jih obdržati do razprave. Zaenkrat je po mojem mnenju umestno, da določijo predsedništva okrožnih sodišč v jetnišnici ločene prostore, kjer je možno držati mlajše maloletnike do razprave, tako da ne pridejo v dotiko z odraslimi jetniki in kaznenci. Na tak način postopa n. pr. tudi sodišče za mlajše maloletnike v Zagrebu.

Niti misliti ni na to, da bi bilo moči spraviti mlajšega maloletnika do razprave k primerni rodbini, ker se bodo ljudje bali takih maloletnikov. Prav tako se bodo branili zavodi za vzgajanje ali dečji domovi takih maloletnikov, ker se je bati, da bi vplivali kvarno na njihove gojence.

Izločitev postopanja.

Izločitev postopanja zoper mlajše maloletnike je predpisana v § 438 k. p., če so sodelovali pri kaznivem dejanju mlajši maloletniki in druge osebe. Zakon pa pripušča, da razpravlja tudi redno sodišče zoper mlajše maloletnike, ako bi bila izločitev v kvar stvari, vendar se mora redno sodišče glede mlajših maloletnikov držati predpisov kaz. zakona, veljavnih za mlajše maloletnike, kolikor gre za mlajše maloletnike. Zakon ima torej namen, da loči mlajše maloletnike od odraslih oseb in zato naj sodišča skoraj brez izjeme izločajo postopanje zoper mlajše maloletnike in redna sodišča naj mlajših maloletnikov tudi ne zaslišujejo kot priče v istem postopanju zoper odrasle. Tako zaslišanje o istem dejanju, katerega so pomagali mlajši maloletniki storiti sami, vpliva prav tako kvarno na mlajše maloletnike, kakor če bi bili v dotičnem postopanju obdolženci, zlasti če gre za npravstvene delikte. Če pa bode neobhodno potrebno zaslišati mlajše maloletnike, naj jih zaslišujejo sodniki za mlajše maloletnike in ne redno sodišče na glavni razpravi.

Seveda ni treba izločiti postopanje, ako so dani pogoji zadnjega odstavka § 438 k. p., t. j. da je mlajši maloletnik

že dovršil 17. leto pred pokrenjenim ali končanim postopanjem, ker se v tem primeru začne ali nadaljuje postopanje pred rednim sodiščem, ki pa vendar le uporablja sredstva, določena za maloletnike, toda samo za dejanja, ki so jih že storili kot mlajši maloletniki.

Branilci.

Zelo previdni, stvarni in taktični bodo morali biti branilci v postopanju zoper mlajše maloletnike. Če bi opazil mlajši maloletnik, da navaja branilec njegovo dejanje neutemeljeno v lepši luči kakor zasluži, da neupravičeno skuša zvaliti krivdo na druge osebe ali da skuša dejanje iz kakršnihkoli neobstoječih razlogov opravičiti, bo taka razprava bodočemu razvoju mlajšega maloletnika bolj škodovala kakor koristila, zlasti, če se bo posrečilo, z bistroumnimi zagovori in izgovori doseči popolno oprostitev. V večjih mestih drugih držav imajo sodišča za mlajše maloletnike stalne branilce za mlajše maloletnike, ki iz veselja in ljubezni do stvari sodelujejo brezplačno v postopanju zoper mlajše maloletnike in pomagajo iskati vzgojnih sredstev, da se napravijo iz mlajših maloletnikov pošteni ljudje. So to navadno imoviti odvetniki ali upokojeni državni uradniki, ki žrtvujejo nekaj svojega dela človekoljubni stvari.

Naš kazenski postopnik predpisuje v 3. odstavku § 434, da mora imeti mlajši maloletnik v postopanju pred okrožnim sodiščem kot sodiščem za mlajše maloletnike branilca, torej v postopanju zaradi zločinstev (§ 10 t. 2 k. p.). V postopanju radi vseh prestopkov mlajših maloletnikov pred sreskimi sodišči (§ 9 t. 1 k. p.) sodelovanje branilca ni obvezno (prim. določbo § 384 odst. 2 k. p.).

V primerjavo navajam, da morajo imeti mlajši maloletniki po avstr. in nemškem zakonu o mladinskem sodstvu (§ 34) tudi v postopanju radi prestopkov branilca za glavno razpravo in za postopanje, ki se morda uvede radi pravnih lekov, dočim naš kazenski postopek tega predpisa nima.

Vpogled spisov.

Od najbolj kočljivih vprašanj je nedvomno vpogled v spise in njih pregled. Po našem zakonu je treba seveda dovoliti pregled spisov, ker v določbah o postopanju zoper mlajše maloletnike ni ustanovljena izjema. Vendar naj bi bilo v tem postopanju prepuščeno preudarku sodnika, ali dovoli vpogled v spise ali vsaj v vse dele spisa, ker vprav to postopanje temelji na poročilih zaupnikov, šolskih vodstev, župnih uradov in občinskih predstojnikov. Često bi se utegnilo zgoditi, da bodo navedene osebe izpostavljene šikanam sorodnikov mlajšega maloletnika ali celo mlajšega

maloletnika samega. Posledica tega bo, da navedene osebe in uradi ne bodo dajali točnih in izčrpnih poročil. Tako pa se bodo vprav taki mlajši maloletniki, ki so najbolj potrebni vzgojnih odredb, izmotali iz postopanja brez vseh posledic. Ponovno sem doživel, da občinski uradi ne poročajo resnice, ker si ne upajo. Občinski predstojnik je oddal tako-le pismo o glasu: »Kaj dobrega se ne ve, kaj slabega se ne sme.« Učitelji mariborskega okoliša pa so mi na svojem zborovanju dne 8. marca 1930 v Mariboru izjavili, da ne bodo poročali vselej resnice, ker se tega ne upajo storiti, boječ se maščevanja mlajšega maloletnika in njegovih ljudi, zlasti ker se je že več učiteljem pripetilo, da so imeli neprilike radi svojih poročil.

Obrazložen predlog.

Po 3. odstavku § 442 k. p. mora podati državni tožilec obrazložen predlog za nadaljnje postopanje ter označiti v njem vzgojno sredstvo, ki naj se uporabi. V kakšni obliki naj bo sestavljen obrazložen predlog? Po mojem mnenju naj vsebuje tak predlog osebne podatke mlajšega maloletnika (generalija), dejanje z vsemi zakonitimi znaki, z navedbo časa in kraja izvršitve in druge okolnosti, kolikor jih je treba, da se označi dejanje čim jasneje. Navesti pa je treba tudi vzgojno sredstvo, ki naj bi se uporabilo. Temu dispozitivnem delu naj se doda obrazložitev, ker zahteva zakon o b r a z l o ž e n predlog. V obrazložitvi bo treba navesti zlasti vse, česar je treba za oceno individualnosti mlajšega maloletnika, stopnjo duševne in moralne zrelosti mlajšega maloletnika in njegovih življenskih razmer kakor tudi vseh drugih okolnosti, v katerih in radi katerih je storil mlajši maloletnik kaznivo dejanje.

Obtožba.

Obtožbe po 2. odstavku § 442 k. p. ni sestaviti po mojem mnenju tako, kakor so običajno sestavljene v postopanju zoper mlajše maloletnike, je marveč reči v obtožnem stavku, da je storil mlajši maloletnik kaznivo dejanje, ki ima z n a k e zločinstva, n. pr. zoper življenje in telo po § 178/2 in 4 k. z. i. t. d.

Ne morem soglašati z naziranjem nekaterih sodišč, ki v sodbi sploh ne navedejo kaznivega dejanja in ne označijo naziva kaznivega dejanja. Ta praksa nasprotuje jasni določbi točke 1 § 446 k. p., ki določa, da izreče sodnik s sodbo, s katero proglasi mlajšega maloletnika za krivega s t o r j e n e g a k a z n i v e g a d e j a n j a. Če hočemo postopati po zakonu in to moramo, je treba, da potemtakem navedemo storjeno kaznivo dejanje na način, kakor sem obraz-

ložil zgoraj. Sicer pa res ne vem, zakaj bi bila vprav pri zločinstvih, torej pri najtežjih kaznivih dejanjih, potrebna taka rahločutnost napram storilcu, ki je n. pr. naklepno usmrtil svojega očeta z nožem. Takemu mlajšemu maloletniku moramo pač povedati jasno v obraz, kaj je storil in kako se je pregrešil, da uvidi strahoto svojega dejanja.

Doba vzgajanja

V rešitvi in sodbi, s katero odredi sodnik za mlajše maloletnike oddajo mlajšega maloletnika v zavod za vzgajanje ali poboljševanje, ni izreči dobe vzgajanja ali poboljševanja. To razodevata 5. in 6. odstavek § 28 k. z. Po teh določbah mora ostati mlajši maloletnik v zavodu za vzgajanje, dokler se ne poboljša, toda najmanj leto dni in najdlje do dovršenega 21. leta; v zavodu za poboljševanje ostane mlajši maloletnik prav tako, dokler se ne poboljša, toda najmanj 3 in najdlje 10 let.

Kako je presojati poboljšanje, predpisujejo določbe §§ 451, 452 in 453 k. p.

Obvestilo kaz. vpisnika.

Čeprav naš zakonik o sodnem kazenskem postopanju nima zadevnih določb, vendar ni dvoma, da je treba sporočiti vsako sodbo in rešitev, izrečeno zoper mlajšega maloletnika državnemu tožilstvu za kazenski vpisnik (§§ 437 odst. 1 in 427 k. p.) Ta obvestila se po mojem mnenju ne bi smela izvršiti z običajnim kazenskim listom, marveč, dokler ne dobimo posebnih predpisov, v obliki dopisa, ki vsebuje osebne podatke mlajšega maloletnika, kakor jih predpisuje § 152 k. p. z navedbo storjenih ukrepov.

Stroški postopanja zoper mlajše maloletnike.

Praktik mora takoj občutiti vrzel, ki je v zakonu glede vprašanja stroškov v postopanju zoper mlajše maloletnike. Zgolj z določbo § 437 k. p., da se uporabljajo tudi drugi predpisi tega zakona, kolikor se ne odreja v tem oddelku glede postopanja sodišč za mlajše maloletnike kaj drugega, ni moči shajati.

Ne sme se prezreti, da kazensko postopanje in postopanje zoper mlajše maloletnike nista istovetna pojma. Mi ne čutimo tega tako močno, ker imamo vse določbe materialnega in formalnega zakona, ki se nanašajo na mlajše maloletnike, uvrščene med določbami kazenskega zakona in kazenskega postopka. Čisto drugače se občuti to v zakonodaji onih držav, ki so uzakonile postopanje zoper mlajše maloletnike v posebnih zakonih. V takem primeru sili vpra-

šanje stroškov v ospredje in je tudi posebej in podrobno urejeno.

Dvomi, ki sem jih omenil, postanejo očiti, če si pred očimo določbo o stroških kazenskega postopka, kakor jih vsebuje § 309. »V vsaki sodbi, kakor tudi v rešitvi, s katero se ustavlja kazensko postopanje, izreče sodišče, katera izmed strank mora plačati stroške kazenskega postopanja.« Obsodba radi kaznivega dejanja in izvršitve kazni so temelj tudi nadaljnjim določbam kazenskega postopka o povrnitvi stroškov.

Imamo tudi v postopanju zoper mlajše maloletnike sodbo po § 446 t. 1 k. p., vendar sodnik ne izreče kazni, razen — lahko rečemo, — izjeme iz § 28 zadnji odstavek k. z. (§ 54 odst. 3 k. p.), temveč odredi oddajo mlajšega maloletnika v državni zavod za vzgajanje ali popljševanje.

Toda te sodbe bodo le neznamen del odločb mladinskih sodišč. V pretežni večini bomo imeli rešitve z odredbami po točkah 2. in 3. § 443 k. p. z raznimi vzgojnimi ukrepi.

Zakon bi zato moral urediti vprašanje stroškov podrobno ali vsaj ustanoviti, da vse sodbe, čeprav sodnik ne izreče kazni in vse rešitve sodnika za mlajše maloletnike enačijo sodbam, ki vsebujejo kazni. Posebej bi moral vsebovati zakon določbe o plačilu stroškov, ki nastanejo z ukrepi po točki 3. § 443 k. p. ki jih izreče sodnik za mlajše maloletnike z rešitvijo, celo brez ugotovitve glede krivde. Toda, ker nimamo ne enega ne drugega, moramo po mojem mnenju uporabljati analogno določbe kazenskega postopka o stroških kazenskega postopanja. Mlajši maloletnik bo torej moral plačati stroške postopanja, ne pa na osnovi postopanja stroškov, ki nastanejo z odrejenimi ukrepi n. pr. v zavodih za vzgajanje in popljševanje in z vzgojo pri primerni rodbini, nadalje s privodi v zavod i. t. d. Stroške vzgajanja v zasebnih zavodih in pri primerni rodbini bo sicer moral plačati mlajši maloletnik, ali če on nima imovine, osebe, ki so dolžne skrbeti zanj, to pa ne po določbah kazenskega postopka, temveč na osnovi določb obč. drž. zakonika (§ 141 in 143 glede zakonskih, § 166 glede nezakonskih otrok). Te plačilne obveze zato ne bo ustanovil sodnik za mlajše maloletnike, ki je izrekel ukrepe po točki 3. § 443 k. p., marveč skrbstveni sodnik.

Tu vidimo kolikega praktičnega pomena bi bilo, če bi bil sodnik za mlajše maloletnike obenem tudi varstveno in skrbstveno oblastvo, ali obratno, da bi bil varstveni in skrbstveni sodnik tudi sodnik za mlajše maloletnike, če gre za postopanje po kaz. zakonu in kaz. postopku zoper mlajše maloletnike.

Stroške vzgajanja mlajših maloletnikov v državnih zavodih bo nedvomno trpela država. V praksi se zaenkrat krijejo ti stroški iz kazenske zaloge.

Kar se tiče ustavitve postopanja zoper mlajše maloletnike po t. 1 § 443 (§ 442 odst. 3 k. p.) k. p., moremo brez vseh pomislekov uporabiti določbo §§ 309 in 311 k. p. (§ 437 k. p.). Stroške trpi državna blagajna, kolikor bi ne bile obvezane, povrniti jih osebe, navedene v 2. odstavku § 311 k. p.

Naravna pravna načela (§ 7 avstr. drž. zak.)

(Prispevek k problemu popolnosti pravnega reda.)

Boris Furlan.

§ 1. Tvorjenje pravnih norm. § 2. Tvorjenje pojmov pravoslovja. § 3. Razmerje med pravnimi normami in naravnimi zakoni. § 4. Ustvarjajoča sila interpretacije. § 5. Nujna nepopolnost pravnih norm. § 6. Izpopolnitev pravnin v pravu po naravnih ali občnih pravnih načelih. Pomanjkljivosti nauka in judikature o teh načelih. § 7. Zeilerjevo pojmovanje naravnih pravnih načel. § 8. Istovetnost teh načel s principi pozitivnega prava in z normativnimi pravili Geny-Duguitjevega nauka. § 9. Relativna veljavnost teh načel prikazana na principih zasebne lastnine in odgovornosti za krivdo. § 10. Problem izvora naravnih pravnih načel. § 11. Ideja pravičnosti kot smisel teh načel. § 12. § 7 o. d. z. in § 1 švicarskega civilnega zakonika. Kritična metoda v iskanju objektivne pravilnosti.

§ 1.

Kot uredba medčloveških odnosajev ni pravo umetna tvorba, marveč raste iz dejanskih potreb življenja. Že davno pred pisanimi zakoni, da že celo pred vsako besedno formulacijo živi pravna norma v zavesti družabnikov kot dejansko pravilo ravnanja. Pisani zakoni so le majhen odmek resničnega pravnega življenja narodov, ki žive v mnogih primerih mimo državnih zakonikov in neodvisno od njih. Če bi po naključju čez noč izginili vsi pisani zakoni, bi zaradi tega vendarle ne zastalo socialno življenje. Dejanska razmerja družabnikov bi bila prav tako pravna, to se pravi, da bi bila urejena po imanentni pravni normi sožitja, ki tvori podlago za vsako pisano formulacijo pravnih stavkov.